

Notat

Sagsnr.:	27.00.00-P20-16-17	Dato:	16-03-2020
Titel:	Afsluttende status for projektet "Mit liv - min styring", borgerstyrede budgetter		
Sagsbehandler:	Lise Møller Jensen		

Afsluttende status for projektet "Mit liv - min styring" – borgerstyrede budgetter

"Havde jeg ikke været med i projektet, var jeg nok fortsat i et vildt misbrug og var endt med at tage livet af mig selv."

I dag er den unge kvinde stoppet med sit misbrug, næsten færdig med sin uddannelse, blevet mor og lever i et stabilt forhold – hun får ikke længere støtte.

1. Baggrund og formål med projektet

Halsnæs Kommune, Social Service og Familier, har fra december 2017 til december 2019 deltaget i et projekt under Socialstyrelsen, hvor vi har kunnet give et personligt borgerstyret budget til 25 borgere. Der er til projektet vedtaget en særlov, der giver mulighed for at gennemføre borgerforløbene. Lejre, Århus og Kolding kommuner har også deltaget i projektet med hver 25 borgere.

Formålet med puljen var at understøtte socialt udsatte borgeres vej til større grad af selvbestemmelse, rehabilitering og øget livskvalitet ved at den enkelte borger fik sit eget budget på op til 50.000 kroner kombineret med et støtteforløb. Hvert borgerforløb varede 12 måneder.

Borgeren definerede selv, hvilke udfordringer og mål vedkommende havde, og hvad budgettet skulle anvendes til. Initiativet sætter borgerens eget behov og liv i centrum. Et personligt budget og den tilknyttede støtte måtte ikke erstatte øvrig støtte og tilbud, som kommunen er forpligtet til at yde.

Formålet med Halsnæs Kommunes projekt "Mit liv - min styring" var, at socialt udsatte borger får større grad af kontrol over deres eget liv og kan fastholde eller øge deres livskvalitet og recovery-proces.

Målene på kortere sigt var, at borgerne

- får "en ny start", det vil sige kommer videre i deres liv med borgerstyrede budgetter som løftestang
- får strategier og overblik til øget selvbestemmelse
- får øget motivation og ejerskab til at tage andre skridt mod større grad af selvbestemmelse og livskvalitet.

På organisatorisk niveau var målet, at kommunens tilgang og indsatser indarbejder læring fra projektet, således at borgernes selvbestemmelse og ansvar for eget liv fremmes bedst muligt.

Projektet var forankret i Center for Voksenstøtte i tæt samarbejde med Handicap- og Voksenafdelingen.

Socialstyrelsen har støttet projektet med 2.375.000 kroner (Udvalget for Sundhed og Forebyggelse den 30. januar 2018, punkt 10).

Social Service og Familier har i af starten december 2018 skrevet en midtvejs-status for projektet. I denne var der særligt fokus på, hvad borgernes drømme var og hvordan de ønskede at bruge deres budget. Statusnotatet indeholdt også en beskrivelse af de foreløbige resultater for de borgere, der på det tidspunkt var kommet længst (interviews med 7 ud af 25 borgere).

Dette notat bygger videre på det tidligere notat ved særligt at have resultaterne af de gennemførte borgerforløb i fokus samt den læring vi kan bruge til andre forløb i Halsnæs Kommune. Det tidligere notat er præsenteret for Udvalget for Sundhed og Forebyggelse den 4. marts 2019 (Punkt 120).

2. Borgere i projektet

I Halsnæs Kommune har vi valgt at fokusere på borgere med dobbeltproblematikker (misbrug og psykisk lidelse/ sårbarhed), som samtidig er særligt udsatte, fx borgere med en truet boligsituation, smuldrende netværk, selvdestruktiv adfærd og/eller i social deroute.

Det er således typisk borgere som ofte er svære at hjælpe med den traditionelle indsats, fordi deres problematikker er sammensatte. Det er samtidig borgere, hvor der ses muligheder for at realisere konkrete drømme og mål - også på den korte bane. Det er typisk borgere, der har socialpædagogiske støtte i eget hjem eller en opsøgende indsats (Servicelovens § 85 eller § 99) og/ eller misbrugsbehandling.

Der blev udvalgt 25 borgere, som alle har gennemført forløbet. Ingen borgere er droppet ud af projektet undervejs. De har alle arbejdet i forhold til deres mål og drømme og har deltaget i det tilhørende støtteforløb.

De første forløb gik i gang i marts 2018 og de sidste i december 2018. Alle forløb er afsluttet efter 1 år, det betyder at de sidste forløb er afsluttet i december 2019.

3. Materialer til status-notatet

Alle borgere har ved start og slut af deres forløb udfyldt et spørgeskema til Socialstyrelsen med deres mål og delmål. Borgerne skulle ved start og slut også vurdere, hvor tæt de var på at opnå målene. Derudover skulle de fortælle, hvordan de ville bruge budgettet og senere, hvordan det er blevet brugt. Støttepersonerne har skullet udfylde et lignende spørgeskema, hvor de vurderede borgernes progression i forhold til at opnå deres mål. Socialstyrelsen anvender spørgeskemaerne til en systematisk opsamling på tværs af kommunerne. Vi har anvendt dem som et blik på borgernes forløb uden at kunne opgøre resultaterne kvantitativt ud fra dem.

I projektet er borgerne blevet interviewet tre gange undervejs i forløbet – inden start, midtvejs og ved afslutningen af deres forløb. I statusnotatet fra december 2018 havde 8 borgere gennemført midtvejs-interviewet og de foreløbige erfaringer var baseret primært på disse. Nu har alle 25 borgere gennemført midtvejs-interviews og 23 borgere har gennemført afsluttende interviews (2 borgere ønskede ikke at deltage).

Interviewene er relativt korte og er baseret på den løsningsfokuserede tilgang og tager derfor udgangspunkt i hvad der virker, hvad borgerne skal holde fast i og de næste skridt. Da interviewene ikke primært er tænkt til opsamling af viden, men ligger til grund for borgerens videre proces, giver de ikke selvstændigt et udtømmende og detaljeret billede af forløbet. Derfor er der også suppleret med andre observationer og refleksioner herunder en systematisk gennemgang af borgernes progression ved projektets socialfaglige koordinator.

Interviewenes hovedpointer er sammenfattet skriftligt af den socialfaglige koordinator og er godkendt af borgeren. Citater i notatet er taget fra de skriftlige sammenfatninger.

Det er planen, at borgerne interviewes igen ½ og 1 år efter afslutningen af deres forløb. Både så vi kan opsamle viden om, i hvor høj grad det lykkes at holde fast i positive ændringer efter afslutningen, og som en del af borgerens videre proces, da disse interviews også vil være baseret på LØFT.

4. Hvad har borgerne brugt pengene til?

"Familien er faldet meget mere til ro, blandt andet fordi vi har fået computer og printere. Jeg er glad for at det var det jeg valgte. Jeg har udnyttet pengene meget godt. Jeg har ikke kun tænkt på mig selv og jeg har ikke fråset."

"Det har gjort en kæmpe forskel. Jeg har fået nyt tøj og føler mig ikke længere som low lifer og en strejfer. Jeg har fået ordnet tænder, jeg er startet på motion, jeg har fået en cykel, jeg har fået briller. Der er kommet styr på min økonomi."

"Det har været hårdt, men jeg har fået indrettet en ny lejlighed. Jeg har fået ryddet op i mit liv. Jeg har fået udfordret mig selv flere gange."

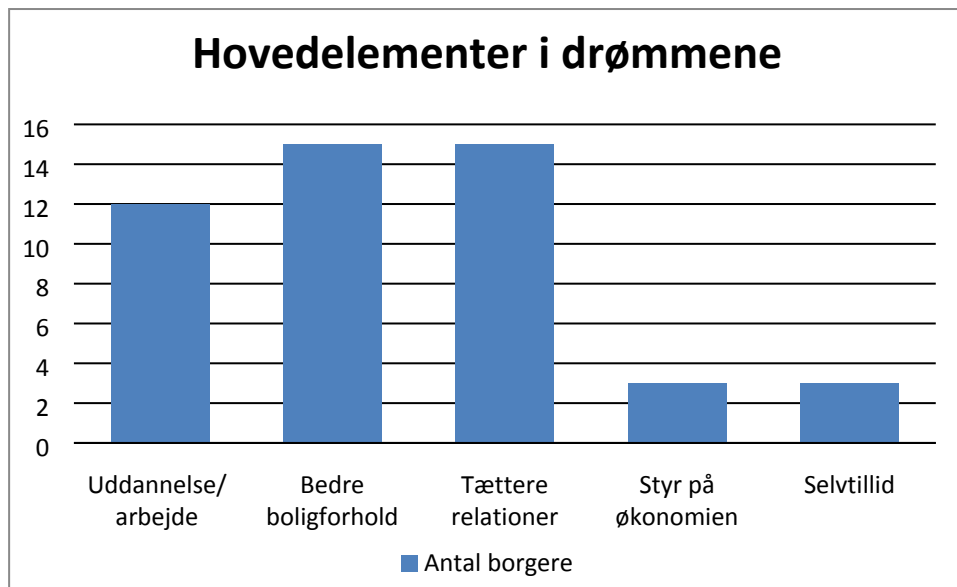
"Jeg har fået genskabt en jobidentitet. Det har været en kæmpe udfordring for mig at tage kørekort, men jeg gjorde det og bestod første gang. Det har givet mig nye muligheder både privat og jobmæssigt. Jeg har udfordret min angst. Jeg tror mere på mig selv."

"Det har givet mig muligheder, som jeg ikke havde før. Jeg har fået livskvalitet. Mit neuroaffektive terapiforløb har gjort en kæmpe forskel. Der er kommet mere ro over tankerne. Det har givet mig det sidste skub."

Citater fra afslutnings-interviews om hvordan deltagerne har brugt pengene fra deres borgerstyrede budget.

Borgerne skulle ved projektets start formulere deres drømme på længere sigt og skridtene derhen. På den baggrund har de defineret, hvordan de gerne ville bruge deres borgerstyrede budget.

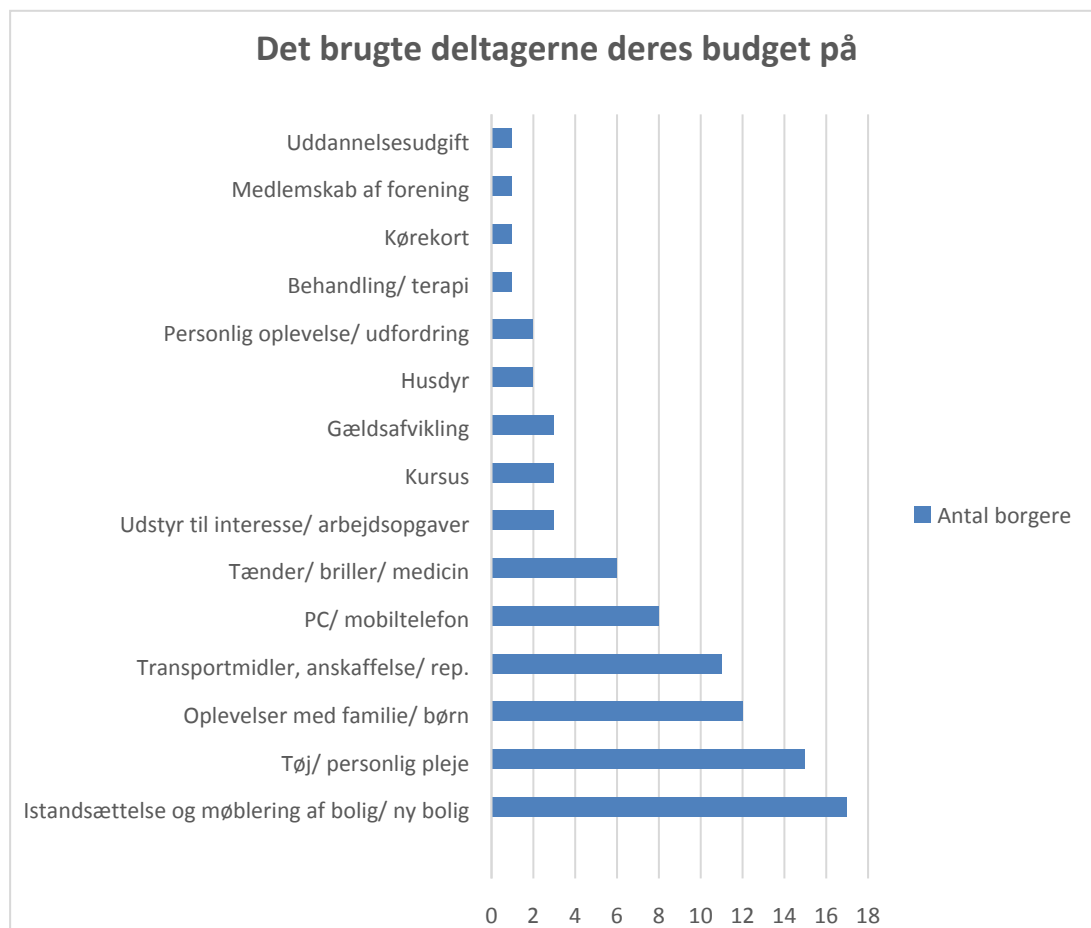
Drømmene/ målene er formuleret meget personligt og med mange forskellige nuancer. Alligevel var der en del fællestræk på tværs i drømmenes hovedelementer, som vises nedenfor (figuren er gentaget fra statusnotat, december 2018):

Drømmenes elementer er oftest del af en mere overordnet drøm og de hænger oftest sammen på tværs. For eksempel beskriver en del borgere, at deres mål med uddannelse eller arbejde er at blive uafhængige, at kunne fungere i en almindelig dagligdag, at kunne klare sig selv eller at være mere for deres børn. Nedsættelse af misbrug og udfordring af angst/ psykiske lidelser har været et element i at realisere drømmene for stort set alle borgere.

Langt størstedelen af borgerne har brugt lige omkring de 50.000 kr. de havde til rådighed. Kun 3 borgere har brugt væsentligt mindre end budgettet tillod (7.000 – 11.000 kr. mindre) og to borgere har brugt ca. 3.000 kr. under budgettet. Det skyldes, at deres mål var opfyldt uden brug af hele budgettet.

Nedestående figur viser, hvad borgerne har brugt deres penge på. Borgerne har typisk brugt deres penge i mere end en "kategori", hvorfor det samlede antal i grafen langt overstiger antallet af borgere.

Når man ser på borgernes drømme og deres delmål for at komme derhen, er det et fælles træk, at det typisk er meget "basale" ting, de drømmer om at realisere – at have en god base, være del af fællesskaber, at have et godt fundament.

Brugen af pengene afspejler på samme vis, at næsten alle borgere har brugt i hvert fald en del af deres budget på noget, der er basale ting i de fleste menneskers liv – vaskemaskine, sofa, seng, vintertøj, cykel, frisør mv. Langt størstedelen af borgerne har brugt stort set hele deres budget på denne slags udgifter, mens enkelte (også) har brugt penge på uddannelse, at få en hund, terapi/ behandling, kørekort, scooter mv. Kun en enkelt borger har slet ikke brugt penge på basale ting som tøj, ting til bolig eller personlig pleje, men brugt hele sit budget til uddannelse.

Brugen afspejler, hvor basale ting der er nødvendige for at kunne gå i gang med at realisere sin drøm (flere har købt tøj til at kunne være præsentable til gå på arbejde/ være i praktik; eller fået ordnet bolig for at kunne have besøg). Det afspejler at mange af borgerne har haft brug for at få styr på det kaos der var i deres egen zone, inden de bevæger sig længere ud i verden.

En af de andre poster mange borgere har brugt penge på, er oplevelser med familien/ børnene. Det spænder fra at afholde konfirmation over udflugter og weekendture til julegaver og at holde jul for familien. Det stemmer

overens med, at rigtig mange borgere har arbejdet med en drøm om at få tættere relationer med andre mennesker.

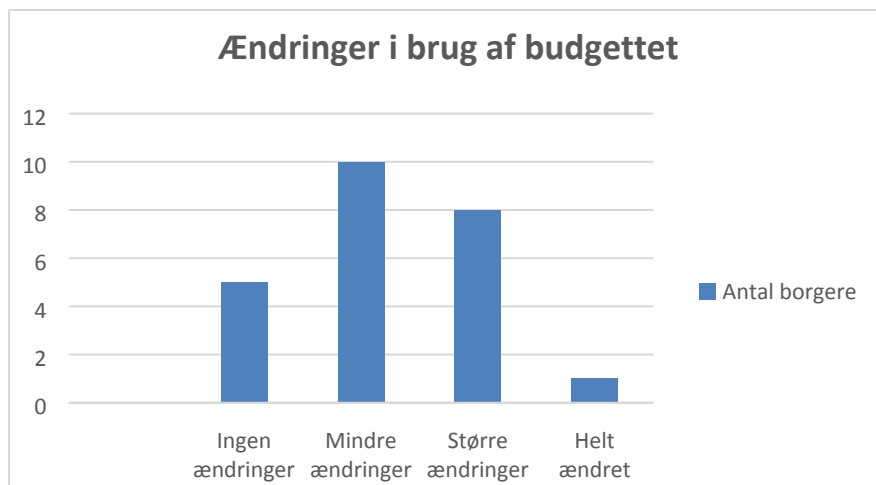
Borgerne har i meget vid udstrækning har brugt pengene efter samme mønster som de *inden start* ønskede at bruge pengene. Bolig, tøj og personlig pleje, oplevelser med familie og transport var de kategorier, som langt størstedelen af borgerne forventede at bruge penge på, inden de startede forløbet, og som en meget stor del af borgerne har brugt penge på.

Cirka dobbelt så mange borgere har valgt at bruge penge på tandlæge og briller og PC/ mobiltelefon i forhold til ønskerne inden start. Ligeledes har flere brugt penge på bolig, tøj og personlig pleje og oplevelser med familien end de oprindeligt forventede. Det afspejler ikke nødvendigvis, at andre ting er fravalgt. En del borgere har ud over det planlagte brugt "ekstra" penge på disse ting, da det har vist sig at der stadig var luft i budgettet, og det har understøttet deres mål yderligere.

Gældsafvikling er kommet ind som en helt ny post som ikke var formuleret konkret inden projektet, men som har været en hjælp for tre borgere i at få styr på økonomien og ro på.

Nedenstående figur viser om borgerne undervejs i forløbet har ændret i, hvordan de har brugt pengene i forhold til, hvordan de forestillede sig at bruge dem ved starten af forløbet. Det skal understreges, at der på ingen måde er noget galt i at ændre budgettet. Det er netop en af forudsætningerne i projektet, at der kan ændres undervejs og at det er borgerens vej, der bestemmer hvordan pengene skal bruges.

Det var forskelligt ved start, hvor meget deltagerne havde gjort sig klar i detaljer, hvordan de ville bruge deres budget for at opnå deres drømme. Hvor nogle var meget klar på, at de fx havde brug for et kørekort for at blive uafhængige, havde andre formuleret det mere løst som fx at de gerne vil gøre deres hjem til en tryk base.

15 borgere har haft ingen eller mindre ændringer fra hvordan de forudså at bruge budgettet til hvordan de brugte det. Mindre ændringer omfatter fx at borgeren har brugt penge på 1-2 ekstra ting ud over det de havde defineret i forvejen eller at der alligevel ikke er brugt penge på et par ting fra deres oprindelige budget. Oftest er målene ikke ændret og de bruger pengene inden for de samme eller nærliggende kategorier.

10 borgere har haft større ændringer eller helt ændret brugen af budgettet. Større ændringer omfatter typisk udskiftning i hvad pengene er brugt på, fx at der er brugt penge på scooter i stedet for et kørekort. Det kan også være enkelte ændringer, som omfatter en stor del af budgettet. I alle tilfælde er borgernes langsigtede drøm den samme. Kun 1 borger har ændret brugen helt: deltageren havde en drøm om at få sommerhus eller ny bolig, men havde fra starten en plan B, som måtte tages i anvendelse. Drømmen om at få en god base i hjemmet var stadig styrende for forløbet.

Borgerne har vist, at de har reflekteret og været gode til at argumentere for de ændringer de har ønsket i deres forløb og i brugen af budgettet.

Der er ikke oplevet svindel eller videresalg af ting, der er købt i projektet. Det har i et tidligere projekt fra Århus været oplevet i nogle tilfælde. I i det projekt fik borgerne selv pengene ind på kontoen, men i dette projekt er det Halsnæs Kommune, der har betalt varer og tjenesteydelser. De eneste penge borgerne har fået i hånden selv, er "lommepenge" til udflugter, fx til at betale entre og is til børnene. Her har der været fulgt op på om aktiviteterne er afholdt.

5. Hvordan er det gået med deltagerne?

Når vi sammenholder deltagernes og støttepersonernes vurderinger af, hvor tæt de var på at opfylde deres langsigtede mål (drøm) og delmål¹, inddrager det afsluttende interview og den systematiske borgergennemgang, vurderer vi, at alle borgere har haft en positiv udvikling i projektperioden. Vi vurderer, at ca. 2/3 af borgerne har haft en meget positiv udvikling i projektperioden – set i forhold til deres mål og mere generelle udvikling - mens 1/3 har haft en positiv men mindre markant udvikling.

Den positive udvikling er særligt set i forhold til de mål borgerne har sat sig, men interviews og det generelle kendskab til borgerne viser, at det oftest også har sat sig spor i deres generelle situation, i deres livskvalitet og glæde ved livet. Dette er uddybet i afsnittene nedenfor.

Udvikling på centrale parametre

Ved det afsluttende interview udtrykker langt de fleste deltagere, at de er kommet videre i deres liv som følge af projektet, og her sættes flere ord på, hvordan de har rykket sig. Drømme og mål er formuleret meget individuelt, men når vi ser systematisk på nogle af de parametre, der kan indikere en positiv udvikling hos gruppen af borgere med dobbeltproblematikker viser det:

- **Misbrug:** Næsten alle projektdeltagerne har nedsat eller stoppet deres misbrug af alkohol/ stoffer betydeligt ved projektafslutningen. Kun tre af borgerne har stadig et misbrug, der er på linje med det, de havde i starten af forløbet. De er stoppet undervejs, men er faldet tilbage. Nogle af de andre deltagere er faldet i undervejs, men er relativt hurtigt formået at komme ud af det igen. Mange af deltagere har oplevet, at det ikke har været så svært som de troede at nedsætte deres forbrug, fordi de med projektet og deres mål fik noget andet at sætte i stedet for.
- **Psykisk:** 2 af deltagere har haft betydeligt færre indlæggelser i projektperioden end man kunne forvente ud fra deres almindelige forløb. 3 deltagere er startet op på udrednings/ behandlingsforløb i psykiatrien – det er vanskeligt at tilskrive det projektet fuldstændigt, men projektdeltagelsen har været med til at give dem motivationen til det, som del af arbejdet med deres mål. 2 borgere har gennem projektet fået særlige terapi-forløb, som de oplever har hjulpet dem. Derudover afspejles meget af den psykiske forbedring hos deltagere i de andre parametre der er beskrevet her. Det ville ikke være muligt for deltagere at indgå i job, netværk, få kæreste, formindske støtte mv., hvis de ikke var blevet mere stabile psykisk.
- **Job og uddannelse:** Fem af deltagere har i løbet af projektet gennemført uddannelse eller er kommet i job/ praktik (en er dog igen uden job p.t.). Særligt for tre af borgerne har det direkte kunnet lade sig gøre på grund af deres budget. Den ene borger har fået betalt en uddannelse vedkommende altid har drømt om, men ikke kunne få finansieret på anden måde – det er første gang vedkommende har gennemført et uddannelsesforløb efter utallige forsøg. For to andre har det været betydningsfuldt at de gennem projektet har kunne finansiere transportmiddel, så de kunne komme til arbejde trods

---

¹ Man skal være opmærksom på, at det er subjektive vurderinger, hvor de enkelte deltagere kan være mere eller mindre optimistiske. Det betyder at personer kan lægge noget forskelligt i at være tæt på eller langt fra at opfylde deres mål – målene har også meget forskellig karakter.

angst. Man skal være opmærksom på, at ikke alle borgere har arbejdet med en målsætning om job og uddannelse; nogle af deltagerne er fx førtids- eller folkepensionister.

- **Fundet en kæreste og fået bedre netværk:** Det er markant at fire borgere har fundet kæreste og fået stabile parforhold i løbet af projektet. Det er borgere som har haft det svært med nærheden til andre mennesker og har arbejdet med det som del af projektet, så det kan illustrere hvor langt de rykket sig. Generelt har langt de fleste af deltagerne oplevet, at de har fået et bedre/ større netværk eller bedre kontakt til andre, hvilket også var et ønske hos langt størstedelen inden starten. Deltagerne beskriver det blandt andet sådan her:

"Jeg har fået smidt druk-slænget ud"

"Jeg kan invitere gæster"

"Jeg er blevet mere social og åben i kontakten, jeg snakker med andre hundeejere. Jeg har fået samlet min familie mere"

Netværk i sig selv er et vigtigt mål for deltagerne i forhold til deres livskvalitet. På lidt længere sigt kan det også være med til at gøre dem endnu mere uafhængige og selvhjulpne at have et godt netværk omkring sig.

- **Støtte:** Fem deltagere har efter projektet stoppet deres støtte fra Center for Voksenstøtte, fordi de ikke længere har behov for den. Yderligere fire borgere har fået deres støtte nedsat betydeligt. Det vil sige, at for over 1/3 del af deltagerne er støttebehovet ændret i nedadgående retning. Borgerne er selv enige i vurderingen. To borgere har til gengæld fået støtte efter projektet. De var også inden projektet i kontakt med Center for Voksenstøtte (Alkohol- og Stofrådgivningen, opsøgende indsats), men ønskede dengang ikke fast støtte. De oplever nu, at de profiterer af støtte i forhold til at arbejde med deres mål. For flere deltagere har støtten skiftet karakter til at være mere fokuseret på udvikling end brandslukning.

For enkelte af de borgere, der har nedsat støtten, var det en forventelig proces – og projektet har givet det sidste skub i tilliden til at kunne stå (mere) på egne ben. For andre har det været helt uventet, at de i løbet af et år kunne leve et liv uden støtte. Både borgerne og støttepersonerne vurderer, at projektet har udgjort et afgørende vendepunkt for deres liv.

Humør og tro på fremtiden

Det går igen i langt de fleste interviews, at deltagerne føler sig mere glade, rolige og/ eller bedre kan styre deres temperament og at de kommunikerer bedre med andre mennesker. Enkelte borgere er undervejs blevet tilkendt førtidspension/ ressourceforløb eller er blevet diagnosticeret/ startet behandlingsforløb – indirekte hjulpet på vej af, at de er blevet bedre til at forholde sig roligt, lytte, argumentere og fremføre deres synspunkter og komme med en plan de gerne selv vil følge.

Det fremgår også i mange af interviewene, at deltagerne har fået en tro på fremtiden og at det også er en sammenhæng med både hvordan deres humør (glæde er) og med at de har oplevet sig selv som stærke og beslutningsdygtige.

"Jeg er i bedre humør, mere glad og tilstede. Det er utroligt hvad der er sket det sidste år. Jeg har fået en tro på fremtiden. (...)Jeg er stærkere nu end troede. Jeg har taget en beslutning og kunnet følge mine mål. Jeg gider godt livet nu. Jeg har noget at stå op til"

"Jeg har fået mod på fremtiden.(...) Mine forældre siger, at jeg er blevet bedre til at være sammen med andre mennesker, de er lidt mindre bekymrede og tør give mig ansvar"

"Jeg er blevet mere glad – livsglad på grund af mit nye hjem. Jeg er ikke længere bange for at sætte mig over for en i toget og sige hej – fordi jeg er mere glad"

Hvor er det ikke gået helt så godt?

To af de borgere, der har haft en positiv, men mindre, udvikling i projektperioden, er i løbet af forløbet eller efterfølgende kommet ind i en dårlig periode med eksempelvis sygdom, der har bevirket, at de ikke har kunnet arbejde så meget med deres mål og er gået lidt i stå. De rammer borgerne har nået at etablere, vurderes stadig at give dem et bedre udgangspunkt, når de får det bedre igen.

For fire andre borgere vurderes det, at de har oplevet en positiv ændring i projektperioden, men ved afslutningen er de ved at falde tilbage i gamle mønstre/ de har ikke fået ændret grundlæggende mønstre, som eksempelvis bevirker at deres misbrug er ved at blive større igen. Der ser ikke ud til at være sket de store ændringer i borgerens situation og deres strategier til øget selvbestemmelse på grund af projektet. De har måske ikke fået den "nye start" som var et af projektets formål på den korte bane. Men samtidig giver borgerne selv udtryk for, at deres livskvalitet er blevet bedre – hvilket også er et formål med puljen.

Da borgerne inden start havde forskellige typer og grader af udfordringer, var det forventet, at deltagerne ville rykke sig i forskellig grad. I betragtning af, at målgruppen for projektet er mennesker med dobbeltbelastninger, som typisk har været mange år i det kommunale system, vurderes den udvikling der generelt er set i projektet meget positiv.

Forskning viser, at det ofte er en udfordring at fastholde effekten af en social indsats over tid (Defactum, Evaluering af Social Færdighedstræning, august 2017). Det vil derfor være interessant at se, hvordan og i hvor høj grad borgerne oplever en forskel ved opfølgingsinterviews efter ½ og 1 år.

6. En ny form for samarbejde

Projektet har givet mulighed for en helt ny form for samarbejde mellem borgere og kommunen. Den selvbestemmelse, der ligger i at få tildelt sit personlige budget, skulle understøttes af den ressourceorienterede metode "Løsningsfokuseret tilgang" (LØFT). LØFT er primært blevet implementeret gennem afholdelse af screeningsinterview, midtvejs- og afslutningsinterviews og gennem den socialfaglige koordinators rolle i projektet. Han har støttet borgerne og støttepersonerne i at gennemføre forløbene, så det understøttede borgernes drømme og selvbestemmelse.

I statusnotatet fra december 2018, beskrev vi, at både borgere og støttepersoner i midtvejsinterviewene giver udtryk for, at der er sket en ændring i deres roller og relationer med de borgerstyrede budgetter. Dette peger også på, at projektet medvirker til en større grad af selvbestemmelse hos borgerne. Ligeledes beskriver en voksenrådgiver fra Handicap- og Voksenafdelingen hvordan de mål, der bliver sat er langt mere personlige og skræddersyet, når de udspringer af et personligt borgerstyret budget end når der almindeligvis formuleres mål for borgerens sociale handleplan.

De efterfølgende midtvejsinterviews og afslutningsinterviewene bekræfter dette billede, hvor langt de fleste borgere betoner, at de har taget ansvar, følt sig hørt, at de kan gennemføre mål, er stærkere end de troede, selv kan komme med løsninger og lignende. Mange betoner også, at de har lært, at de kan sætte grænser.

En borger siger: *"Det har betydet noget, at der er nogen som har troet på mig, og at jeg selv kunne bestemme. Jeg har taget det ansvar I gav mig"*

Nedenfor ses udsagn fra borgernes afslutningsinterviews om, hvad de har lært om sig selv og hvad vi som kommune kan gøre mere af. Dokumenterne er fra november 2019 og dækker 11 afslutningsinterviews, dvs. lige under halvdelen af borgerne. Der er medtaget udsagn fra alle borgerne, som på det tidspunkt var blevet interviewet, så der er ikke kun plukket en bestemt type udsagn².

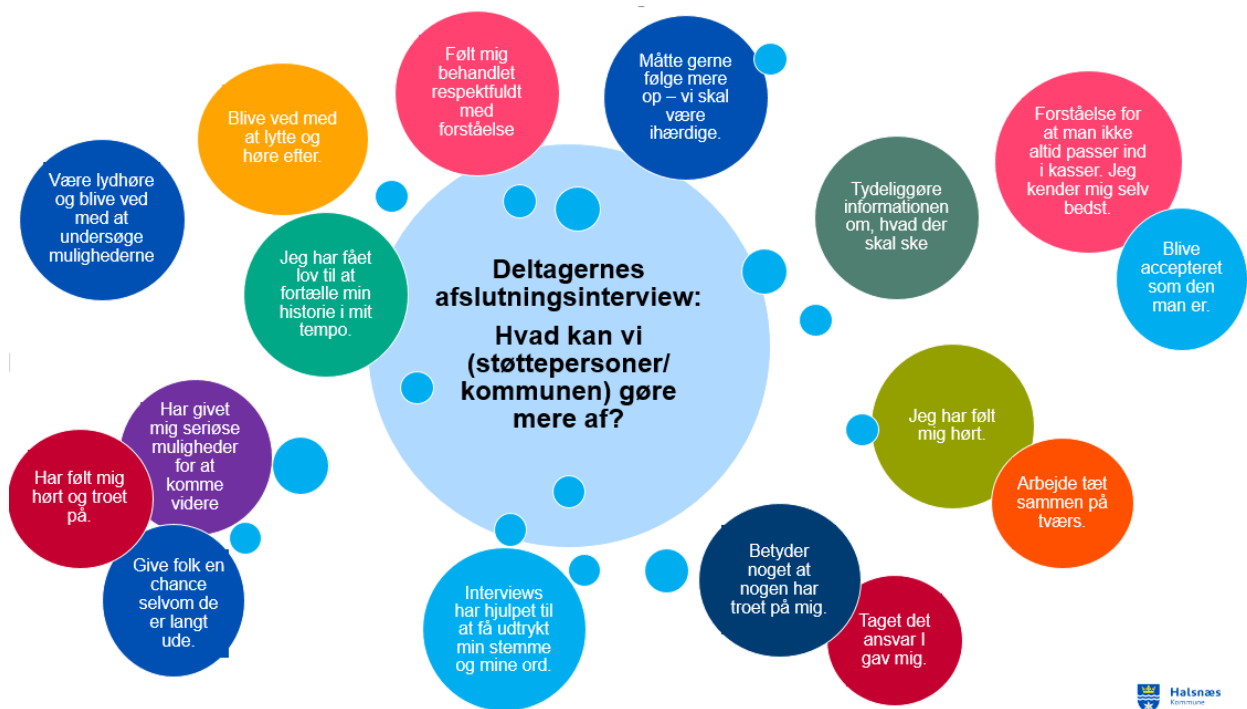
---

² Bobler, der overlapper, er udsagn fra samme borger.

Udsagnene giver et tydeligt indtryk af, at langt størstedelen af borgerne i projektperioden har fået en følelse af at de er stærke, at de kan tage beslutninger og kan gennemføre ting. Det er projektets formål, at borgerne oplever, at selv har kontrol over deres liv.

Borgerne giver også os som kommune nogle "råd" med på vejen, udtrykt i boblerne ovenfor. De handler i vid udstrækning om at lytte og tro på dem – i projektet ved at give plads til deres drøm som central for den støtte vi tilbyder.

Det nye samarbejde omfatter også deltagelse af borgerrepræsentanter i projektgruppen, hvilket har været meget værdifuldt. Der henvises til det tidligere statusnotat for uddybning af dette.

7. Resultater i forhold til projektets formål

Formålet med puljen er at understøtte socialt udsatte borgeres vej til større grad af selvbestemmelse, rehabilitering og øget livskvalitet.

Formålet i Halsnæs er mere specifikt at socialt udsatte borger får større grad af kontrol over deres eget liv og kan fastholde eller øge deres livskvalitet og recovery-proces. På kort sigt var det hensigten, at borgerne

- får "en ny start", det vil sige kommer videre i deres liv med borgerstyrede budgetter som løftestang
- får strategier og overblik til øget selvbestemmelse
- får øget motivation og ejerskab til at tage andre skridt mod større grad af selvbestemmelse og livskvalitet.

Vi vurderer, at projektet i høj grad har opfyldt sine formål. Det bygger på:

- Resultaterne ovenfor peger på at alle borgere har rykket sig positivt i projektperioden og at 2/3 at borgerne har rykket sig langt i forhold til at opnå deres mål. Det indikerer en større grad af kontrol over deres liv, at en så udsat målgruppe har fået basale ting i deres liv til at fungere bedre. En stor del af borgerne har dermed fået en "ny start".
- Langt størstedelen af borgerne udtrykker at de i løbet af projektperioden har fået en højere livskvalitet (et bedre liv), som blandt anden udtrykt i citaterne i afsnittet om humør og tro på fremtiden – og generelt i deres afslutningsinterviews. Det er nok ikke uventet, at et budget på 50.000 kr. til borgere med en trængt økonomi i hvert fald på kort sigt vil resultere i en forbedret livskvalitet. Særligt da langt størstedelen af borgerne har valgt at bruge penge på basale ting, der har givet dem umiddelbare forbedringer – fx bedre syn ved at få briller, bedre tøj, en lejlighed der er til at være i mv. Enkelte borgere har dog også udtrykt at det har været et hårdt forløb, fordi de har skullet ændre mange ting eller har været tynget af ansvaret.
- Det nedsatte støttebehov hos 1/3 af borgerne er en stærk indikator for, at de har rykket sig i deres liv ud over de umiddelbare forbedringer et personligt budget kan dække. Helt centralt i borgernes drømme var at blive mere stabile psykisk og nedsætte deres forbrug af alkohol/ stoffer. Det nedsatte eller afsluttede misbrug hos langt størstedelen af borgerne er også et tegn på en væsentlig forbedring i forhold til deres situation og en skridt i deres recovery-proces.
- "Boblerne" ovenfor viser, at borgerne generelt udtrykker, at de har fundet ud af, at de var stærkere end de troede, at de selv har kunnet komme med løsninger og forfølge deres mål, at de har kunnet tage initiativ mv. Det indikerer, at deltagerne har fået lagt nogle strategier i forhold til, hvordan de selv kan styre deres liv – og ikke mindst at de i projektet har haft følelsen af selv at være i førersædet og fået følelsen af øget selvbestemmelse. Som en borger udtrykket det: *"Tidligere følte jeg mig ikke hørt, jeg var bare en af mange. Jeg følte mig ikke ansvarlig for mit liv"*
- Afslutningsinterviewene viser også, at langt størstedelen af borgerne har fået lyst til – og kan formulere – nye skridt de kan tage fremover for at holde sig på sporet og få et endnu bedre liv³. Borgerne har i projektet oplevet, at det var godt for dem at arbejde med nogle mål, og det vil de gerne fremadrettet. Men det skal være mål, der motiverer dem, og som de selv har sat.

---

³ Da spørgsmålene er stillet ud fra LØFT, vil der naturligt fokus være på det borgerne kan og hvad de skal blive ved med (altså fokus på ressourcer og løsninger frem for begrænsningerne). Derfor kan effekten virke stærkere i interviewene end den er i virkeligheden. Sammenholdt med en generel vurdering af borgerne, er det dog vurderingen at de har fået interviewene meget godt afspejlet deres selvforståelse.

- Borgerne udtrykker stort set alle sammen, at – ud over pengene – har projektets mind-set, der tydeligt giver borgeren det primære ansvar for at foretage ændringer i sit liv, været vigtigt. Flere af deltagerne har udtrykt, at det har været et vendepunkt, at de har følt sig hørt og troet på – de har taget det ansvar, der har været nødvendigt for at gennemføre forløbet. Det at kommunen har villet investere i deres drøm, har for borgerne været en helt ny vej og meget tydeligt udtryk for et ændret mind-set.
- I forhold til det organisatoriske mål om at indarbejde læring fra projektet: For de 25 borgere, der har deltaget, har det i projektperioden betydet at der har været vægt på borgerens drømme/ ord og ensartethed i forskellige handleplaner, herunder samarbejde med Jobcentret. Denne opmærksomhed forventes bibeholdt i de 25 borgeres sager fremadrettet. Mere generelt er det stadig en proces at få udbredt resultaterne og få indarbejdet de positive elementer i andre kontekster end projektet. Dette er godt hjulpet på vej af den generelle opmærksomhed på ressourceorienterede metoder, herunder LØFT, samt en helhedsorienteret tilgang i Halsnæs Kommune samlet set.

8. Projektets økonomiske betydning

Økonomisk er det ikke opgjort systematisk, hvilken betydning projektet har haft – det vil kræve en meget mere stringent evaluering/ forskning og en forudsigtelse af alternative scenarier for borgerne. Det kan dog kort siges at:

- o Afslutning af et støtteforløb svarer til en besparelse i støttetimer på ca. 50.000 kr. årligt, hvis borgeren er på et gennemsnitligt støtte-niveau. Der er i projektet 5 afsluttede forløb og tre med reduceret støtte.
- o Selvforsørgelse frem for kontanthjælp svarer til en besparelse på ca. 90-130.000 årligt (ydelsen afhænger af alder mv.). 3 borgere er kommet i uddannelse/ job og har dermed udsigt til selvforsørgelse. Det kan også afføde besparelse på andre ydelser i jobcentret.
- o Mindre misbrug og mere stabil kontakt til/ samarbejde med kommunen kan også medføre besparelse på andre ydelser, som fx opsøgende indsats, misbrugsbehandling, støttetimer, koordinering mv.
- o Færre indlæggelser har også en økonomisk betydning. Minimum 2 borgere vurderes at have færre indlæggelser end de ellers ville have haft.

For en anden målgruppe end borgere med dobbeltproblematikker kan drømmene – og dermed resultaterne og økonomien - se anderledes ud, fx kan misbrug fylde væsentligt mindre men job mere.

Det er dilemmafyldt at præsentere projektet som et effektiviserings- eller besparellesprojekt, da kernen er, at det er borgerens egen drøm, der skal være central i gennemførelsen. Dette kan hurtigt komme i konflikt med eventuelle besparellesmål, som kan få kommunen til at fokusere på at opnå succesmål som færre på offentlig forsørgelse frem for borgerens selvbestemmelse/ kontrol over eget liv, der er kernen i projektets succes.

Men projektet illustrerer, at der også for kommunen kan forventes gevinster ved at deltagerne får øget kontrol over eget liv og dermed selv bliver bedre i stand til at tage egne skridt mod at udvikle sig og forbedre deres liv.

9. Hvad har vi lært som vi kan tage med videre?

Det er ikke umiddelbart muligt at konkludere, hvor stor betydning selve budgettet har og hvor stor betydning metoder og mind-set i projektet har for resultaterne. Selv uden fremtidig mulighed for at bevilge borgerstyrede budgetter er der læring, som kan trækkes ud af projektet:

- Fokus på borgernes drømme, håb og ressourcer ser ud til at give positive resultater. Det er også det vi ser i den øvrige implementering af LØFT i blandt andet Sammen om ny velfærd. Det er en læring fra projektet, at det ikke altid er så nemt at lære at drømme igen, når man har været mange år i det kommunale system. Derfor er det vigtigt også at kunne se og gribe borgerens drøm, dér hvor den ikke er formuleret så tydeligt, og have mulighed til at udfolde den sammen med dem.

- En borgers drøm omfatter oftest ikke kun ét afgrænset område af borgerens liv. Vi har set drømme der handlede om at få børn hjem fra anbringelse, få job eller bedre bolig. Altså drømme, der også kan involvere samarbejde med andre dele af den kommunale forvaltning. Det bekræfter behovet for helhedssyn og koordinering, som er understreget i mange andre sammenhænge – men også fælles metoder og strategier for at understøtte borgerens følelse af kontrol over eget liv på langt sigt.
- Projektet har afprøvet en variant af ”den kreative paragraf” (muligheden for at bevilge ydelser, som ligger uden for det nuværende serviceniveau/ lovgivning), som var ønsket ved igangsættelsen af Sammen om ny velfærd. Det har vist sig succesfuldt i forhold til Sammen om ny velfærds centrale målsætning om at sætte borgeren i centrum og tage udgangspunkt i borgerens drømme. Kan den type løsninger skabes på andre måder end gennem et fuldt borgerstyret budget? Kan vi med færre midler end et fuldt budget opnå noget af det samme ansvar for eget liv?
- Det har været meget givende at have borgerrepræsentanter med i projektgruppen. Det har været med til at sikre andre perspektiver og refleksioner i projektet – refleksioner, som også er brugbare i det daglige arbejde og kommende projekter. Det bør overvejes i andre sammenhænge, om vi kan fremme borgernes stemme og indflydelse mere end hvad vi gør i dag.